

Motion till riksdagen 2012/13:Ju294

av **Hillevi Larsson (S)**

Övergrepp i rättssak

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om skydd för hotade vittnen och brottsoffer.

Motivering

Det finns vittnen till flera av de dödsskjutningar som skett det senaste året i Malmö. Det hävdar polisen själv. Men vittnena vågar inte träda fram p.g.a. rädsla för hot och repressalier från mördarna. Utan vittnesmål är polisen enbart hänvisad till teknisk bevisning, och det räcker som regel inte för att ringa in gärningsmännen.

Detta är inte första gången som vittnen och brottsoffer skräms till tystnad. Det förekommer alltför ofta, både i Malmö och i övriga landet. Övergrepp i rättssak, att terrorisera vittnen och målsägande i rättegångar, har dess värre blivit ett allt vanligare brott. Anmälningarna om övergrepp i rättssak har ökat med 70 procent mellan 1999 och 2006. Bara under 2000-talet har en fördubbling skett. Förra året gjordes 5 835 polisanmälningar med rubriceringen övergrepp i rättssak. Det är en ökning med nästan 9 procent jämfört med 2010.

Till detta kommer det stora mörkertalet: vittnen och brottsoffer som låter bli att anmäla brott, inklusive övergrepp i rättssak, och de som ändrar eller drar tillbaka sina vittnesmål i samband med rättegången, för att de skrämts till tystnad. Åklagarmyndigheten i Malmö vittnar om att det blir allt svårare att få människor att ställa upp och berätta vad de vet.

Övergrepp i rättssak förekommer framför allt i tre typer av fall: vid organiserad brottslighet, ungdomsbrottslighet och våld i nära relationer.

Övergrepp i rättssak är ett hot mot hela rättssystemet. Om gärningsmännen kan slippa påföljd genom hot och våld innebär det att rättssäkerheten i samhället ersätts med "djungelns lag". Då blir det den starkes rätt som råder.

Fel! Okänt namn på

Samhällets svar på detta måste bli att förstärka skyddet för både vittnen och brottsoffer.

Vid ringa övergrepp i rättssak är påföljden böter eller fängelse i högst sex månader. Grovt brott kan ge mellan två och åtta års fängelse. Men även ett "litet" hot kan skrämra ett brottsoffer eller ett vittne till tystnad. Därför borde alla former av övergrepp i rättssak räknas som ett allvarligt brott. Det kan dessutom vara svårt att bevisa att ett övergrepp i rättssak skett. Som exempel kan ett helt motorcykelgäng stiga på bussen samtidigt som ett brottsoffer/vittne och sätta sig i en klunga runtomkring utan att säga eller göra någonting. En annan metod är att stirra stint på offret/vittnet i rättsalen. Även subtila hot kan vara ytterst skrämmande för den utsatte.

För att höja säkerheten måste polisen erbjuda dygnet-runt-beskydd för betydligt fler utsatta offer och vittnen, särskilt inför och i samband med rättegången.

Det är också angeläget att se till att rättsprocessen inte tar orimligt lång tid. Tiden mellan anmälan och rättegång måste vara så kort som möjligt. Ju längre tid som går desto längre tid tvingas brottsoffer och vittnen leva med oro och i värsta fall hot och attacker.

Idag erbjuds vittnen ingen anonymitet under rättegången. Däremot kan de få skyddad identitet och "gå under jorden" efter att rättegången är avslutad. Detta är knappast ett attraktivt alternativ, om man inte var dödshotad redan innan rättegången.

Möjligheten till anonyma vittnen har införts i bland annat Norge och Danmark, som en sista utväg för att upprätthålla rättssystemet när alltfler vittnen skräms till tystnad.

I dessa länder kan Åklagarmyndigheten i särskilda fall ansöka hos domstolen om möjlighet för ett eller flera vittnen att vara helt eller delvis anonyma, med hänsyn till deras säkerhet. Som regel gäller fallen grov organiserad brottslighet.

Det har utvecklats en praxis enligt Europakonventionen som öppnar för anonyma vittnen under vissa speciella förutsättningar:

- ? Det ska föreligga ett konkret dödshot mot vittnet.
- ? Polisens efterforskningar är dolda.
- ? Den tilltalade ska ges möjlighet att förhöra och korsförhöra även anonyma vittnen.
- ? Anonyma vittnesutsagor ska inte vara det enda och avgörande beviset.

Möjligheten till anonyma vittnen har avvisats i Sverige, med motiveringen att det är ett hot mot rättssäkerheten. Men med den alarmerande utveckling vi ser, där maffian terroriserar allt fler vittnen och brottsoffer till tystnad, är det frågan om inte detta är ett ännu större hot mot rättssäkerheten!

Stockholm den 26 september 2012

Hillevi Larsson (S)